

Bölüm 4

Yasal konular

1. Fikir hakkınızı korumak
2. Gıdaya özel yasal/ticari gereklilikler
3. İşletmenizi kaydettirmek & bir işletme yapısı seçmek
4. Gıda dışı özel yasal konular

**“Kendi kendisinin avukatı olan bir adamın
müşterisi aptaldır.”**

– 19. Yüzyıl Deyimi

Bölüm 4

Yasal ve ticari temellerinizi yerine yerleştirmek kilit önemde. Bunu yolculuğunuzun başlarında gerçekleştirmek sizi gelecekte başınızın ağrısından kurtarır. Maalesef bu alan karmaşık ve tekniktir. Yasal belgeler genellikle normal insanlar için anlaşılmazdır ve hatalar pahalıya çıkar. Yine de, tüm startup bütçenizi avukat ve yasal danışmanlara harcamak da istemezsiniz. Bu bölümde, göz önünde bulundurulması gereken kilit noktaları, risk ve sonucunda bu alana sunmak isteyeceğiniz kaynak seviyelerini düşünmenize yardımcı olacağız. Burada size yasal danışmanlık sunmuyoruz... sigortamızın kapsamına girmiyor. Bu eksiksiz bir yasa ve gereklilikler listesi değil.

Fikir hakkınızı korumak

Fikri Mülkiyet Hakkı (FH) *"icatlar; edebi ve sanatsal eserler; tasarımlar; ve ticarete kullanılan sembol, isim ve görseller gibi zihinsel yaratımlar anlamına gelir. FH, insanların icat ettikleri ya da yarattıkları şeyden ün ve mali fayda kazanmasını sağlayan patentler, telif hakları ve markalar yoluyla yasa tarafından korunur."*

(Kaynak: [Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü](#))

Avrupa içinde her ülkenin FH'yi korumak için kendi yasa ve araçları vardır. Avrupa Birliği Ajansı EUIPO, 28 AB üyesi ülkede geçerli olan iki adet fikri mülkiyet hakları birliği olan Avrupa Birliği ticari marka kaydı ve Birlik tasarımı kaydından sorumludur. AB'de [üç tür Fikri Mülkiyet Hakkı vardır](#):

- **Patentler** – İcat türüne bağlı olarak belirli bir süre boyunca üçüncü tarafların icadınızın üretimini, kullanmasını ya da satmasını durdurmanızı sağlar.
- **Ticari markalar** – Başka işletmelerin aynı ad altında bir ürün satmasını engelleyerek, ürününüzün ismini korur.
- **Telif Hakkı** – Sizin (eser sahibi olarak), eserinizin üretimi, dağıtımı, sergilenmesi ya da performansını kontrol etmeye niyetli olduğunuz konusunda başkalarını bilgilendirir. Telif hakkı otomatik olarak elde edilir, resmi kayıt yaptırmayı gerektirmez. Telif hakkı sembolünü hemen kullanmaya başlayabilirsiniz.

Fikri mülkiyet hakkını güvenceye almak karmaşık ve uzun bir süreç olabilir. Bir ticari markayı kendi başınıza nasıl kaydettireceğinizi anlamanız mümkünken, patent başvurusu yapmak farklı bir durumdur. Bir ticari marka ya da patent avukatı/danışmanından yardım alın. Gerçekte, erken aşamada bir startup olarak FH'nizin başkaları tarafından uygunsuz şekilde kullanılmasını önlemeniz zor olacak. Yine de, olumlu bir tutum ve yatırımcıların soracağı bir konu olduğundan, işletmenizin en kritik kısımları için uygun korumayı gerçekleştirmenize değer.

FH'nizi korumanın bir diğer yolu da başkalarından gizli tutmaktır, bu ticari sır olarak bilinir. *"Bir ticari sır, bir şirket tarafından gizli olarak ele alınan ve şirkete rekabet avantajı sağlayan değerli bir bilgidir."* (Kaynak: [AB Komisyonu](#)) Ticari sırı koruma sorumluluğu onun sahibine aittir, ancak yasaya aykırı şekillerde ticari sır elde etmeye karşı yasalar da mevcuttur (Örn: Süreçleri hakkında daha fazla bilgi edinmek için bir rakibin bilgisayar sistemini hack'lemek). Gıda sektöründe, önemli bilgileri korumaya patent elde edildiğinde detayların kamuya yayınlanmasını gerektiren patent sisteminden daha uygun olduğu için, ticari sırlar yaygın olarak kullanılmakta.

Patent mi almanız yoksa ticari sırrı mı tercih etmeniz gerektiğinden emin değil misiniz? Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nün ikisini karşılaştırdığı [bu listeye](#) göz atın.

- **FH & yan şirketler**

Startup'ınız bir yan şirkete FH konusu biraz farklı olacaktır. FH sahipliği, şirketinizin söz konusu araştırma kurumuyla olan anlaşmasına bağlıdır. Çalışanların, çalıştıkları süre boyunca çalışanlar tarafından yaratılan FH'ye otomatik olarak sahip olması yaygındır. Bu [yan şirketler hakkında faydalı rehberi](#) ve 2. kısmı dikkatle inceleyin.

- **Gizlilik Anlaşması (NDA)**

NDA bir, iki ya da daha fazla tarafın diğer taraflara ifşa etmek istemediği bilgileri korumayı amaçlayan bir yasal belgedir. Bu gizli bilgiyi özetler ve NDA'yı imzalamamış taraflarla paylaşılmasını yasaklar. NDA iyi bir uygulamadır ancak dezavantajları da vardır. Girişimcilerin uygulanmasını sağlaması zordur, oluşturması zaman alır ve insanların sizinle bağ kurma isteğini sınırlandırabilir. Fikirlerinizin hassaslığı ile çok sayıda insanın kopsentinizle bağ kurmasının faydaları arasında bir denge hesabı yapmanız iyi bir fikir olacaktır. Faydalı bir taslak [burada](#).

Gıdaya özel yasal/ticari gereklilikler

Gıda ve içeceklerin bedenimize girdiği ve doğal çevreden girdi gerektirdiği göz önünde bulundurulursa, tüketicilerin, hayvanların ve daha geniş anlamda çevrenin güvenliğini garanti altına almak için değer zincirini düzenleyen katı yasalar olması şaşırtıcı değildir. Avrupa'da, "Genel Gıda Yasal Düzenlemesi, gıdayla ilişkili olarak insan yaşamının ve tüketicilerin çıkarının yüksek seviyede korunmasını sağlar... Gıda ve hayvan yemi üretimi ve dağıtımının tüm aşamalarını kapsar." (Kaynak: [Avrupa Komisyonu](#))

Avrupa yönetmelikleri ulusal mevzuatlara aktarılır. Eylemlerinizin ilgili tüm mevzuatlara uygun olduğundan emin olmak sizin sorumluluğunuzdur. Bu, tedarik zincirinizin de uygun olduğundan emin olmayı da kapsar. Aşağıda birkaç örnek bulabilirsiniz, ancak burada tüm açılarını ele almadık, bu yüzden yasal sorumluluklarınız hakkında mutlaka bilgi edinin.

- **Malzemeler:** Malzemelerin nasıl üretildiği ve kullanılan malzeme türleri bir dizi yönetmelikle kontrol edilir. Bunlar, pestisit, gıda katkı maddeleri (EC 1333/2008) ve yeni gıdaların kullanılması (EU 2015/2283) gibi konuları kapsar.
- **İşleme:** Siz ya da tedarikçileriniz gıda işleme gerçekleştiriyorsa, bunun hijyenik bir şekilde, mikroorganizma ya da toksinlerin insan sağlığına kabul edilemez bir risk oluşturmadan gerçekleştirildiğinden (EC 2073/2005), bir gıda güvenliği yönetimi sisteminin uygulandığından ve ilgili yetkililere kayıt yaptırıldığından (EC 852/2004) emin olmak zorundasınız.
- **Ambalajlama ve etiketleme:** Ambalajlamada ve ayrıca ambalajın üzerindeki bilgilerde kullanılan materyal yasayla düzenlenmiştir. Materyallerin insanla temasa uygun olması gerekir. Etiketlerin ürünün alerjen içerip içermediğini açıkça ifade etmesi, temelsiz sağlık iddialarında bulunmaması ve besin içeriğine dair bilgiyi sunması şarttır (EU 1169/2001).

Bu yönetmelik parçalarına ek olarak, gıda sistemindeki daha bilinçli müşteriler bazı ilave şeyler de isteyecektir. Bunlara dahil olanlar:

- Sadece yasal gereklilikleri yerine getirmekle kalmayıp gıda güvenliğinde en iyi uygulamaları benimsediğinizi de kanıtlayan gıda güvenliği onay belgeleri (IFS/BRC).
- Bir şeyler yanlış giderse sigortalı olduğunuzu kanıtlayan ürün yükümlülüğü garantisi. Bu her zaman yasal olarak gerekli değildir, ama sıklıkla müşteriler tarafından talep edilir.

- HACCP: "Tehlike analizi ve kritik kontrol noktaları" anlamına gelen HACCP, ham madde tedarigi, üretim ve dağıtım da dahil olmak üzere üretimin tüm aşamalarında biyolojik, kimyasal ve fiziksel tehlikeleri analiz ve kontrol etmek yoluyla gıda sektöründe gıda güvenliğine standart yaklaşımdır. HACCP'inizi tamamlamak için bir şablon ve rehber [burada](#).

İşletmenizi kaydettirmek & bir işletme yapısı seçmek

İşletmenizi yürütmek için ilgili yetkililere kayıt yaptırmanız gerekiyor. Bunu yapmadan önce, kullanmak istediğiniz şirket yapısını seçmeniz gerek. Doğru işletme yapısını seçmek, kişisel yükümlülüğünüz, finansman seçenekleri, vergilendirme, raporlama gereklilikleri ve diğer birkaç konuda etkisi olan önemli bir karardır. Şirket türlerine dair bir özel, her bir Avrupa Ülkesi için Tek Sözleşme Noktaları [genel taslağında](#) bulunabilir.

Çok sayıda kurucu, ayrı bir tüzel kişi oluşturduğundan ve kendi kişisel varlıklarını koruduğundan, şirketleri için sınırlı yükümlülükte bir yapı seçer. Bunun size uygun olmadığını düşünüyorsanız, hangi yapının daha uygun olduğuna karar vermek için bir danışmanla konuşun.

Aşağıda Avrupa genelinde bulunan işletme yapılarına örnekler sunuluyor:

- **Şahıs şirketi:** İşletmeyi kendiniz yürütüyorsanız, bu basit bir yapıdır. Genellikle şirketin borçlarından siz yükümlü olursunuz.
- **Sınırlı yükümlülükte özel şirket:** Startup'lar için en popüler yapıdır. Bu şirketler ayrı tüzel kişilerdir ve yöneticileri/yatırımcıları sadece şirkete yaptıkları yatırımdan yükümlüdür. Bu da, işletme iflas eder ve borçlu çıkarsa, yükümlülüğün kişisel olarak size değil sadece işletmeye ait olduğu anlamına gelir. Başka bir deyişle, kimse kişisel mali varlığınızın peşine düşemez.
- **Ortaklık:** Bunlar, ortakların kârı ve ortaklık riskini paylaştığı tüzel kişilerdir. Geleneksel olarak ortaklar borçlardan kişisel olarak yükümlüdür ama bu her zaman geçerli değildir.
- **Kooperatif:** Çok sayıda kooperatif türü vardır, bunlar üyelerin mülkiyetindeki kurumlar olarak karakterize olurlar, yani kâr üyeler arasında dağıtılır.
- **Kâr amacı gütmeyen:** Bunlar, beyan edilen amaçları yerine getirmek için tüm operasyon fazlasını tekrar organizasyona yatırmak zorunda olan tüzel kişilerdir.
- **Sosyal Girişim:** Özelliği yerel yasalara göre değişir. Çok sayıda ülkede bir yasal sosyal girişim yapısı yoktur. Olduğu yerlerde, belirli hibe ya da startup kredisi türlerini elde etmekte yardımcı olabilir. Sosyal girişimin tanımı tartışmalıdır, ama genel olarak çevresel ve/veya sosyal amaçlara sahip (mali değil) bir işletmeyi işaret eder.

Gıda dışı özel yasal konular

Genel işletme yasal gerekliliklerine ve gıda sektörüne özel olanlara ek olarak, ülkeden ülkeye büyük ölçüde değişecek başka çok sayıda yasa da vardır.

Genel Uygunluk

İşletmenizin tüm açılarının nasıl yürütüldüğünü anladığınızdan emin olun. Arazi kullanımı, emisyonlar ve atıkların yok edilmesi konularındaki düzenlemeleri araştırmanız gerekebilir. Yenilikçi işletme modelleri ve ürünler yaratırken, düzenlemeler hâlâ gelişim aşamasında olabilir ya da inovasyonunuza dair düzenleme yapılmamış olabilir - bu da yasalara uygun kılma işini daha da zorlaştırır. Örneğin, [GrowUp Urban Farms](#) ilk akuaponik çiftliğini geliştirdiğinde, bir kent ortamında balık çiftliğine dair zorluklarla karşılaştı. Yerel yetkililerin geçmişte karşı karşıya geldiği bir şey değildi. Benzer şekilde, laboratuvarlarda üretilen et alternatifleri geliştiren şirketler, geleneksel çiftlik düzenlemelerinin kapsamına girmediğinden, ürünlerini pazara yasal olarak nasıl sunacakları konusunda zorluklarla karşılaşabilir.

Ticari sözleşmeler

Kavramaya başlamanız gereken bir diğer konu ticari sözleşmelerdir. Bunlar, işletmeniz ile tedarikçileriniz, müşterileriniz ve diğer ortaklarınız arasındaki sözleşmelerdir. Bunları dikkatle okuyun ve daha yerleşmiş tarafın sunduğu bir madde kafanızı karıştırırsa yasal yardım istemekten korkmayın. Bu sözleşmeler yapılacak olan işi belirler, fiyat üzerinde anlaşır ve sözleşmede belirtilen iş yapılmazsa olacakları belirler. Kalite konusundaki belirli beklentilerin detaylandırılması önemlidir ama biraz esneklik payı bırakmaya çalışın ve işletmenizin gelişip durumunuzun değişmesi ihtimaline karşı uzun vadeli sözleşmelerle kendinizi bağlamaktan kaçının. Bazı işletmeler bu sözleşmeler olmadan yürütülebilir. Mesela, büyük perakendecilerin tedarikçileriyle sözleşme imzalamaması oldukça yaygındır (maalesef).

Ayrımcılık karşıtlığı ve Etik Kurallar politikası

Sağlıklı, mutlu bir çalışma kültürü inşa ederken göz önünde bulundurmanız gereken çok sayıda şey vardır, ama kimsenin iş yerinde ayrımcılığa ya da tacize maruz kalmadığından emin olmak bunların en önde gelenidir, Etik Kurallar da bunun için vardır. Taslaklar [burada](#) ve [burada](#).

Veri koruma

Veri korumaya dair en yeni düzenleme GDPR'dir, muhtemelen 2018 yılında işletmelerinizin güvenlik politikasını güncellemesi gerektiğini söyleyip haber bültenlerine aboneliğinizi sürdürmek istediğinizi onaylamanızı isteyen sonsuz sayıda e-posta aldınız. GDPR'de göz atılacak çok sayıda kaynak vardır ve Mailchimp gibi hizmetleri kullanıyorsanız, rıza gösterme konusunu sizin adınıza hallederler. Kısacası, başka insanların bilgilerini topluyorsanız, bunu yapmak için onaylarını aldığınızdan ve kabul ettikleri şekillerde kullandığınızdan emin olun. Ayrıca bilgilerinizi korumakla da yükümlüsünüz.

Sigorta

Gereksinim duyduğunuz kapsam türü bulduğunuz ülkeye ve bölgeye ve ayrıca işletmenizin alanına göre değişir. Sizin gerçekleştirdiğiniz operasyon türü için neyin gerektiğini (ve ayrıca tavsiye edildiğini) anladığınızdan emin olun. Muhtemelen mali sorumluluk sigortasına, ürün mesuliyet sigortasına ve işçi sigortasına ihtiyacınız olacak. Bunlar genellikle fazla pahalı değildir ve tamamlanmaları kolaydır.

Çalışanlar

Çalışanınız varsa, güvenli bir iş yeri sağlamak, sosyal katkılar ve başka çok sayıda konuyu içeren meşru gereklilikleriniz olacak. Bu tabii ki ülkeden ülkeye değişir, bu yüzden bu rehberin dışında bırakıldı.

Yasal danışmanlık almak: Startup'lar için mevcut kaynaklar

Bir avukat tutmak genellikle pahalıdır, ama yasal uygunluğu daha ekonomik kılmak için mevcut çeşitli seçenekler vardır. Her şeyi tek başınıza yapmanızı savunmuyoruz (mesela öz sermaye yatırımı yapılması gibi durumlarda kesinlikle uygun bir yasal danışmanlık almanız gerekir), ama bazı durumlarda para tasarrufu yapıp çözümü kendi başınıza bulmanız mümkün.

- **Online kaynaklar:** [RocketLawyer](#) ve [LinkiLaw](#) gibi internet siteleri uygun fiyatla yasal danışmanlık sunuyor. Platformlar, sorulara online yanıt verdiğiniz taslaklarla doludur. Ve aklınıza bir soru takılırsa, gerçek avukatlardan oluşan bir ekip söz konusu soruları açıklığa kavuşturmak için yardıma hazırdır. Çok daha düşük fiyata sağlam bir danışmanlık.
- **Karşılıksız ya da daha ucuza çalışan avukatlar:** Hızlandırıcılar ve geliştiriciler ya da parçası olduğunuz başka bir startup planı yoluyla karşılıksız ya da daha ucuza çalışan avukatlarla iletişim kurabilirsiniz. Örneğin, Güney ya da Doğu Avrupa'da yer alan startup'lar için, EIT Food girişimcilerin FH, şirket kaydı ve erken dönem yasal sorularında yardım alabileceği ücretsiz bir yasal danışmanlık hizmeti sunuyor (bu kapsama dahilseniz, daha fazla bilgi almak için startups@eitfood.eu adresiyle iletişime geçin).
- **Ulusal Fikri Mülkiyet Ofisleri:** İnternet siteleri, FH konusunda ülkenizde neye ihtiyaç duyduğunuzu öğrenmek için iyi bir yerdir ve bazıları startup'lara destek de sunar.
- **Yeni gıdalar kataloğu:** Avrupa Birliği'nde [yeni gıdalar olarak sınıflandırılan şeylerin](#) sizin startup'nuz için geçerli olup olmadığını görmeyi sağlar.

Bölüm 4 Özet

Anahtar noktalar

- Fikri mülkiyetin korunması, gıdalla ilişkili yasal gereklilikler, işletme yapısı ve ticari sözleşmeler bir girişimci olmanın en ilginç yanları değildir. Ancak, yasal ve ticari temellerinizin mümkün olduğu kadar erkenden sağlanması önemlidir.
- İşletme yapısının kişisel yükümlülüğünüz, finansman seçenekleri, vergilendirme ve raporlama gereklilikleri üzerinde etkisi vardır, bu yüzden yapınızı iyice düşünerek seçin. Çok sayıda startup, ayrı bir tüzel kişi oluşturduğundan ve kendi kişisel varlıklarını koruduğundan, sınırlı yükümlülükte bir yapı seçer.
- **Durup düşünme zamanı:** Farklı işletme yapılarını ve içeriklerini tanıyor musunuz?
- Sigortaları görmezden gelmeyin. Muhtemelen en azından mali sorumluluk sigortasına, ürün mesuliyet sigortasına ve işçi sigortasına ihtiyacınız olacak.

Şimdi, eyleme geçelim!

- 1. Bir şirket yapısı seçin.** Kullanmak istediğiniz şirket türüne karar vermeden önce, farklı şirket yapılarını ve yükümlülüklerini inceleyin. Bu Tek Sözleşme Noktaları [genel taslağı](#) her bir Avrupa ülkesi için farklı şirket türlerini listeler.
- 2. İşletmeniz için hangi sigortaların gerektiğini araştırın.**

İlave kaynaklar

Startup'lar için 40 yasal araç ve hizmet:

<https://medium.com/@imagnetta/40-legal-tools-and-services-for-startups-10dbbda22ed2>

Fikri Mülkiyet Hakları (FH) konuları karmaşık olabilir ama bu internet siteleri size yardımcı olacak:

Fikrinizi korumak:

<https://www.bl.uk/business-and-ip-centre/protecting-your-ideas>

Fikri mülkiyet türleri:

<https://www.wipo.int/about-ip/en/>

British Library'den FH desteği:

<https://www.bl.uk/business-and-ip-centre>

European IPR Helpdesk (ücretsiz, AB fonlu araştırma projelerinin lehtarlarına ve çok uluslu ortaklık sözleşmelerine dahil olan AB, KOBİ'lere FH konularında ilk desteği sunar)

<https://iprhelpdesk.eu>

Dünya Fikri Mülkiyet Hakları Örgütünden KOBİ'ler için patentler konusunda SSS:

https://www.wipo.int/sme/en/faq/patent_faqs.html

Patent avukatıyla görüşmeden önce hazırlanabileceğiniz 10 konu:

<https://boldip.com/blog/questions-to-ask-a-patent-attorney/>

Önce güvenlik – Gıda güvenliği ve gıda etiketlemesiyle ilgili düzenlemeler hakkında daha fazla bilgi için bu kaynaklara göz atın:

Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi:

<http://www.efsa.europa.eu>

Gıda Üretiminde Laboratuvar Testinin Önemi:

<https://www.manufacturing.net/operations/article/13184739/the-importance-of-laboratory-testing-for-food-production>

AB'de gıda güvenliği – Çiftlikten çatala güvenli gıda sağlamak

https://europa.eu/european-union/topics/food-safety_en

AB gıda güvenliği politikası hakkında bilgi formu:

<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/51/food-safety>

Tüketicilere gıda bilgi konusunda AB yasası:

https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/labelling_legislation_en

Gıda içeriği uygulamaları: Düzenlemeler ve rehberlik

<https://www.efsa.europa.eu/en/applications/foodingredients/regulationsandguidance>

AB yeni gıda kataloğu:

http://ec.europa.eu/food/safety/novel_food/catalogue/search/public/index.cfm

Seçmenize yardımcı olmak için, ülkelere göre şirket yapısı listesi:

[https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_legal_entity_types_by_country#European_Economic_Area_\(including_the_European_Union\)](https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_legal_entity_types_by_country#European_Economic_Area_(including_the_European_Union))